

Bankens ansvar ved svindel/misbruk av bankID

Advokatens hjørne er en fast spalte i medlemsmagasinet, der Skaun Advokatfirma svarer på spørsmål sendt inn av medlemmene. Det kan være praktiske spørsmål i anledning salg, kjøp og leie av bil, eller spørsmål innenfor andre juridiske fagområder, f.eks. arv, eiendom, mv. Ikke nøl med å sende oss ditt spørsmål. Spørsmål sendes til Norsk Bobilforening per e-post: post@bobilforeningen.no.

Kriminelle nettverk vil fortsette å utvikle stadig mer kreative og sofistikerte metoder for å svindle nordmenn. Tall fra Finanstilsynet viser at norske bankkunder ble svindlet for over 929 millioner kroner i 2023, en økning fra om lag 614 millioner kroner året før.

Metodene som brukes er så mangeartede at selv en summarisk oppstilling av de vanligste vil gå langt utenfor rammen av denne artikkelen. Svindlere vil trolig i tiden fremover blant annet ta i bruk generativ kunstig intelligens for å lage falske nettsider, meldinger, e-poster og telefonopkall som vil forsøke å etterligne politiet, skattemyndighetene, banken eller andre seriøse aktører på svært profesjonelt vis.

Det viktigste rådet er derfor at en må være svært kritisk til uventede henvendelser, og at en aldri må oppgi personlig BankID-informasjon til noen, hverken familiemedlemmer, venner, politiet eller banken selv. Ingen seriøse aktører vil noensinne be deg oppgi Bank-ID-koder eller passord via telefon, e-post, tekstmelding eller via lenke til en nettside i disse.

Hvis du er så uheldig å bli lurt, og særlig hvis pengene er ført ut av landet, så vil det som oftest være nesten umulig for påtalemyndighetene å spore opp bakmennene eller hvor midlene har tatt veien.

Avhengig av hva som har skjedd, kan det likevel være mulig å få pengene tilbake av banken. Finansavtaleloven oppstiller en ansvarsfordeling mellom banken og dens kunde for de tilfellene der det har skjedd en eller flere banktransaksjoner som kunden ikke har godkjent.

Ved slike «uautoriserte transaksjoner», vil da spørsmålet bli hvem som skal bære det økonomiske tapet. Reglene er ment å gi bankkunder et vern mot svindel – men det stiller samtidig krav om at kunden er aktsom, og at en varsler banken omgående dersom en oppdager misbruk av for eksempel bankkort, nettbank eller mobilbank.

Det alminnelige utgangspunkt er at banken er ansvarlig for økonomisk tap som skyldes uautoriserte transaksjoner, jf. finansavtaleloven § 4-30. Dersom du har blitt utsatt for svindel og transaksjonene på ingen måte er godkjent av deg og du ellers ikke er å bebreide for dette, så må banken refundere deg hele beløpet som er tapt.

Det er imidlertid en rekke unntak til denne hovedregelen, som knytter seg særlig til hvor aktsom kunden har vært.

For det første vil en måtte svare en egenandel på kr 450,- hvis svindelen skyldes tap, tyveri eller annen uberettiget tilegnelse av kundens betalingsinstrument. Med betalingsinstrument menes debetkort og kredittkort, men også såkalte «virtuelle betalingskort» og også en vanlig betaling utført i nettbanken. En vil likevel ikke måtte betale en slik egenandel hvis det ikke var mulig for kunden å oppdage at for eksempel bankkortet var blitt stjålet før det ble misbrukt.

For det andre kan et svindeloffer ende med å bli ansvarlig for hele tapet hvis den har vært grovt uaktsom i bruken av betalingsinstrumentet. Eksempler på det som betegnes som å være grovt uaktsom i disse tilfellene kan være å dele

PIN-kode til bankkortet med andre eller å ha BankID-opplysninger skrevet ned noe sted hvor andre enkelt kan få tak i dem. Det kan også være grovt uaktsomt å ikke melde fra til banken innen kort tid hvis du har grunn til å tro at bankkort er mistet eller stjålet.

Hvis den uautoriserte transaksjonen har skjedd med et elektronisk betalingsinstrument, så kan kundens tap under gitte omstendigheter likevel begrenses til en egenandel på kr 12 000,-.

Hvis kunden forsettlig har misligholdt sine plikter og kunden måtte forstå at dette kunne medføre en fare for misbruk, så vil en som hovedregel måtte bære hele det økonomiske tapet alene. Ettersom en av de sentrale pliktene en har ved bruk av BankID er å holde passord, kodebrikke mv. for seg selv, vil en bankkunde som med viten og vilje deler egen BankID-informasjon med andre fort anses for å ha opptrådt forsettlig hvis dette blir misbrukt. Under visse vilkår kan det likevel være mulig å få redusert kravet gjennom såkalt "lempling", men det skal noe til å oppnå dette.

Dette er en av mange grunner til at en aldri skal oppgi slik informasjon til andre, uansett hvor mye du ellers stoler på personen.

Hvis du oppdager at det er skjedd transaksjoner fra ditt kort eller bankkonto som du ikke har godkjent, så er det viktig å melde fra til banken om dette så snart som overhodet mulig.

Finansavtaleloven § 4-32 pålegger banken da en plikt til å tilbakeføre pengene til din konto senest neste virkedag – med fradrag for eventuell egenandel. Det er viktig å vite at banken likevel kan kreve refusjonen tilbakebetalt hvis de senere kan vise til at kunden har vært uaktsom eller har handlet forsettlig.

Selv om finansavtaleloven gir ofre for svindel og misbruk et i utgangspunktet sterkt vern, så ser vi dessverre at bankene ikke sjelden møter et tilbakeføringskrav med en påstand om at kunden har vært uaktsom eller forsettlig. Bevisituasjonen

og regelverket i disse sakene kan også være komplisert for bankkunden.

Hvis en har blitt utsatt for svindel, kan det i mange tilfeller derfor være hensiktsmessig å innhente juridiske råd tidlig.

Advokat
Martin Hartveit Grøttland

Advokat/Managing partner
Anders Stub Sotorp

Skaun
ADVOKATFIRMA

Spørsmål sendes til Norsk Bobilforening på mail til: post@bobilforeningen.no
Har du spørsmål som trenger rask avklaring eller du er i en rettslig tvist kan du ta kontakt direkte med Skaun Advokatfirma til tlf.: 920 32 414 eller mail: post@skaunadvokat.no